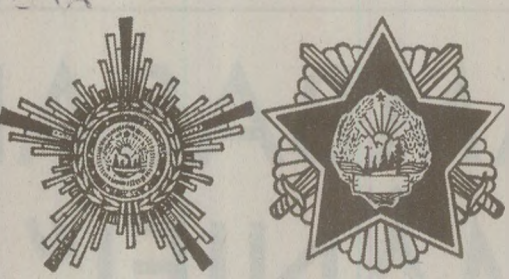

Scinteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 - ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 27 | Vineri, 30 ianuarie 2009 - Luni, 30 ianuarie 1989 | DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

JURNALUL ZILEI

Pericol nuclear românesc

Foștii deținuți țărăniști sunt iar hăituiți cu arestări și combinații informative. Presa scrie despre noile realizări. Toate minciunile vechi sunt prezentate ca „noi”. Românilor li se măresc salariile. Pe hârtie, căci în realitate plata la întreținere, curentul și gazul au crescut. La Budapesta se anunță că România reprezintă un pericol nuclear. Și că se așteaptă din partea ei acțiuni provocatoare.

Din declarațiile lui Szuros, Securitatea a făcut multe spicuiuri. Printre altele: „În prezent este exclus un atac armat al României asupra Ungariei, deoarece ambele țări sunt membre ale Tratatului de la Varșovia. Cu toate că s-a declarat că România are capacitatea de a realiza

bomba nucleară, cunosc nivelul economiei românești și nu cred că România poate construi asemenea armă. (...) Încercăm totuși să fim pregătiți pentru orice provocare românească”. Declarația s-a răspândit în viteză printre maghiarii și românii din Transilvania - Ceaușescu pregătește bomba atomică!

(Continuare în pag. a II-a)

CRONICA NEAGRĂ

Milițienii și-au riscat viața să salveze o lustră de la răpire

În cele ce urmează ne vom reaminti rolul lustrii în creșterea gradului de fericire și confort al oamenilor muncii de la orașe și sate. Ilustra lustră... din porțelan, cu ciucuri mulți de cristal pre-swarovskian, cu fierărie grea (bronz și oțel) sau mai ușoară (de tablă vopsită în culoarea aurului), cu 5-7-9 brațe în care lumina invariabil un singur bec de 40W, din rațiuni de economisire a energiei... Lustra era mai mult un

instrument al penumbrei decât un corp de iluminat în accepțiune clasică a vorbei. Și era periculoasă... Și azi îndoi instinctiv cocoșă când intru prin case de modă mai veche, ca să încep în mijlocul camerei fără să fac cucui. Aveau și 8 kilograme unele, dacă ne-aveai cârlig solid în tavă o rupeai în fericire, erau îngrozitor de casante și nefiresc de scumpe.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

30 IANUARIE

Primit azi scrisoarea. Voluminoasă. Teama de a o citi. Amân. Preferam să nu știu, să nu fiu cu nimic implicat în dramele altora. Mircea Zăciu, Jurnal IV, Editura Albatros, București, 1998, p. 393

Îi propun lui X să trec pe la el ca să-i înapoiez o carte. Refuză, cu un pretext oarecare, cum face des. Simt numai o ușoară tristete. Sunt apărat de vanitate din ambele părți. Ce mă preocupă mă reține destul ca să nu simt nevoia de contacte și să nu-mi pese cum sunt văzut. Iar necazurile sunt altele și mult mai grave decât neplăcerea, dintotdeauna suportabilă, că nu sunt dorit (...).

Am întrerupt mai multe zile pentru o excursie bucureșteană cu studenții, la cenacul lui Mircea Martin. Crispere, tristețe, neliniște peste tot. Cu editura, practic, relația s-a rupt. Vor să introduc în carte o față cu vederi sănătoase care restabilește echilibrul familiei. Nu le reproșez nimic, mai mult nu pot să facă. Discuție cu Gabriela în curtea editurii (la ea în birou, ca peste tot, sunt urechi). Aceași discuție, mult dezvoltată, de la prânz până seara, cu Nicolae, acasă la el. De fapt, nimeni nu crede că este ceva de făcut. Unii, mai curajoși și mai sătui, au hotărât ca Mircea D. să provoace ca să termine cu tot.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Furt de melodii cu purici

Eram în clasa a XII-a și ascultam CC Catch și Modern Talking, Savoy, Angela Similea și Loredana Groza. „Bună seara, iubito! Te aștept ca și când/ Numai dragostea noastră ar fi pe pământ”. Colecteam plăci și aveam grijă, ca de ochii din cap, de acul de la picup. Să nu se rupă, se găseau greu. Suflam peste plăci înainte de a le pune pe platan, curățam acul picup-ului de scame imaginare, încet, ca un chinez care repară ceasuri de mână, și apoi, în desăvârșirea ritualului, mă așezam pe covorul persan din sufragerie turcește, față în față

cu capacul argintiu cu găurele, ce servea drept difuzor. Cădeam în vrajă. Sunetul era încet și înfundat. „Ca și când/ Ca și când/ Ca și când...”. De la atâta ascultat, plăcile se zgăriau. Plus că nu puteai să te miști prin preajma picup-ului, ca să nu sară acul pe placă, așa că toată casa mergea pe vârfuri. Cine avea mag era pe o treaptă superioară a evoluției. De benzi cu muzică străină se făcea rost mai ușor decât de plăci.

(Continuare în pag. a II-a)

Pregătea Nicolae Ceaușescu bomba atomică?

La finele lunii ianuarie 1989, unul dintre oficialii maghiari a făcut declarații șocante pe postul de radio național al Ungariei. Postul fiind ascultat cu regularitate de către etnicii maghiari din Transilvania, noutățile s-au întins cu repeziune în România. Preluată apoi de Radio Europa Liberă și agențiile de presă internaționale - căci vorbitorul nu era un cetățean oarecare, ci președintele Parlamentului Ungar! -, declarațiile au făcut inconjurul lumii. În ajutorul satelor cu etnici maghiari, „sistemate” de Ceaușescu, campania internațională de susținere „operation village” începuse încă din anul trecut. „S-a declarat că România are capacitatea de a realiza bomba nucleară” - spusese însă Matyas Szuros. Exprima îndoiele (dat fiind dezvoltarea economiei românești!) dar și certitudinea pregătirii „pentru orice provocare românească”.

Să fi fost adevărat că fizicienii români ajunseseră într-un stadiu atât de avansat? Și ce însemna „programul nuclear” discutat la începutul anului 1989, într-un cerc restrâns, sub coordonarea Elenei Ceaușescu?

Din păcate, arhivele cu documente pe asemenea temă sunt inaccesibile, vreme lungă, în orice țară. Iar istoricii ce le studiază sunt neaparat dintre cei cu interes pronunțat în specializarea pe chestiuni militare. Invitatul nostru, lt. col. Petre Oprîș - care a cercetat, atât cât a avut și are acces, programul nuclear al României - este unul dintre acești rari specialiști. Prezintă în cele ce urmează demersurile pentru „programul nuclear” din România cu sovieticii și canadieni.

Lavinia BETA

Laboratoarele de cercetare intrau și ele în vizitele de lucru și indicabile prețioase ale secretarului general AGERPRES

Programul nuclear al României

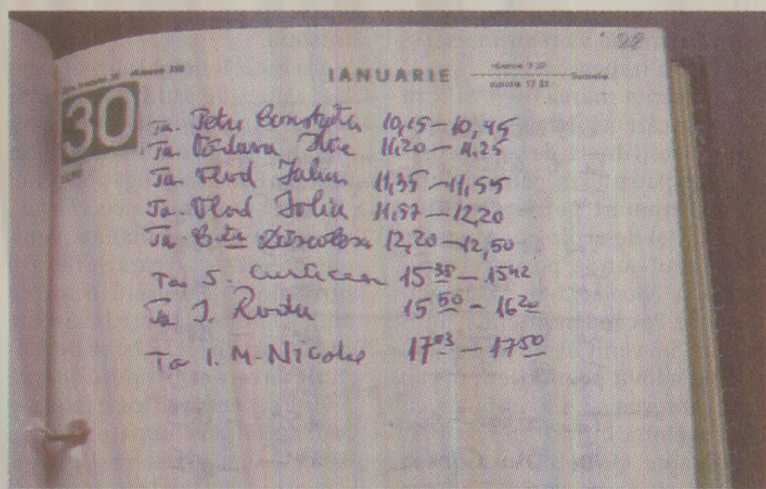
La 1 iulie 1965, autoritățile de la București au sosit livrările de minereu de uraniu către alte țări (URSS), deoarece se dorea asigurarea necesarului intern de combustibil pentru programul nuclear-energetic românesc ce urma să fie dezvoltat în 15-20 de ani. În „Memoriul privind condițiile reali-

zării de centrale nucleare-electrice în R. S. România”, un document strict secret înregistrat la 1 martie 1966 la Secretariatul Consiliului de Miniștri, au fost enumerate motivele pentru care era necesară construirea unei centrale atomo-electrice în România. Din analiza balanței de energie primară

a țării noastre rezultă că, începând din anul 1970, resursele clasice (combustibili fosili și energie hidroelectrică) nu mai sunt suficiente pentru acoperirea necesităților.

(Continuare în pag. a III-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

O lungă discuție (10:15-10:45) cu Petre Constantin. Ne putem închipui că în așteptarea evenimentului, directorul general al Televiziunii Române nu dormise liniștit noaptea.

A urmat, pentru cinci minute, Ilie Văduva, înalt consilier pe probleme economice. Ca dosar de cadre, Văduva era protagonistul unui episod ce ar fi trebuit să-l elimine din galeria apropiaților lui Ceaușescu. În vara anului precedent, CPEX-ul hotărâse să-l elibereze din funcția de ministru al Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale. Decizia specifică „încălcarea gravă a legilor țării și abuz de putere, pentru superficialitatea și lipsa de răspundere cu care a aprobat încheierea contractelor cu firma KIMICA-Liechestein, privind depozitarea unor mari cantități de reziduuri chimice și petrochimice în Portul Liber Sulfina”. Și a menținut însă funcția de membru al CC până la desființarea lui iar la finele lui 1988 fusese promovat și secretar de stat!

De două ori agenda Elenei Ceaușescu îl menționează în acea zi pe

Julian Vlad. Între cele două întâlniri (11:35 - 12:20) ieșise pentru două minute. Ne putem închipui - având în vedere „alegerea libertății” de către ofițerul de Securitate Liviu Turcu - că n-a fost zi ușoară nici pentru generalul Vlad.

Prima parte a zilei s-a încheiat după convorbirea cu primul-ministru Constantin Dăscălescu. După masă - Curticeanu, Ion Radu și I.M. Nicolae. Până la 17:50 - când Elena Ceaușescu și-a încheiat programul - avusese mai multe prilejuri să-și exprime judecățile privindu-i pe subalterni. Preluase - în opinia fostului secretar cu propagandă Dumitru Popescu - convingerea tovarășului că „în această țară, în acest partid, numai el poate gândi, numai lui îi sunt lucrurile clare, numai el dispune de forța de a judeca o chestiune atât de complexă ca trecerea la comunism în România”. Cellalți erau doar executați excelând în calități negative. Pe care Elena Ceaușescu le reproșa foarte direct („calificativele ei erau tâmpit, prost, mincinos, lipsit de competență, indolent”).

Lavinia BETA

„TEATRUL ERA UN AMBASADOR SERIOS AL ROMÂNIEI”

George Motoi pune în scenă piesa „Cineva te iubește”, de Alexandru Stark, în traducerea lui Alexandru Stark. Temă casnică, fundamental umană, nu pune discuții de cenzură echipei de la Teatrul Național din București. Numai că, în mod cu totul paradoxal, publicul post-comunist nu scotea din tomberonul istoriei nici un act cultural produs în perioada „de tristă amintire” decât ca să-l

mai mototolească puțin. Aceiași oameni care o primiseră cu dragoste, o judecau acum cu nejustificată ură.

Despre aberații culturale și despre compromisuri obligatorii, într-o discuție cu actorul George Motoi. „Alexandru Stark avea această patimă a teatrului și traducea anumite piese. Era un text care nu avea absolut nici o legătură cu perioada

comunism. Stark o iubea foarte tare. A venit la mine să-mi spună «George, am găsit o piesă care nu poate să deranjeze pe nimeni, nu are nici o legătură cu societatea noastră de acum și m-am gândit foarte mult la tine să ți-o dau s-o pui în scenă». Bineînțeles că-am luat-o și mi-a plăcut foarte mult. Eu, fiind brăilean, cochetam cu Teatrul din Brăila, unde de altfel, am și experimentat-o. A avut foarte mare

succes. S-a jucat mulți ani, am avut și turnee în țară cu ea, în Moldova, Ardeal... În fine... În toată țara. De piesă a aflat și Beligan, directorul de atunci al Teatrului Național din București. Într-o discuție pe care am avut-o cu dânsul, a vrut s-o jucăm și aici. Și am jucat-o. Până la Revoluție. Putem s-o joc foarte bine și după aceea.

(Continuare în pag. a II-a)

NE Scriu CITITORII

O zi de muncă la CPL Arad

O zi din 1989 este pentru mine ca o întoarcere în timp, ca o transpunere într-o altă lume, o lume în două culori: alb și negru, o lume pe care mulți nu o înțeleg pentru că nu au gustat-o.

În acel an împlinim 20 de ani și lucrăm la Combinatul de Mobilă din Arad, se numea pe atunci CPL. Stăteam împreună cu sora mea într-o garsonieră micuță și înghesită de la etajul doi, într-o cameră îngustă și întunecoasă chiar și ziua în amiază mare, cu pereți mușcați și mirosind a umezeală. Ziua de lucru începea încă de la ora 6:00, desi programul normal era de la 7:00. Eu lucrăm la Secția de artă, unde exista o echipă care executa „comenzi speciale”. Acestea constau în plesse de mobilier pentru Casa

Poporului, Palatul Cotroceni și alte reședințe ale lui Nicolae Ceaușescu.

În anul acela, în noiembrie, aveam o lucrare de executat pentru „Vasul Mircea”, era un dormitor... parcă-mi amintesc și-acum, lucrat în culoarea albă, cu intarsii și sculpturi superbe, patinate cu aur. Lucrarea trebuia terminată până pe 6 ianuarie, de ziua Elenei Ceaușescu. Urma să fie, chipurile, un cadou de ziua ei, dar... n-a mai trăit să-l vadă. Îmi amintesc apoi că după Revoluția din decembrie '89 a fost scos spre vânzare și a fost cumpărat de un maestru-șef care urma să se stabilească în Germania. Nu-mi mai amintesc ce valoare s-a plătit pentru acel dormitor, dar nu s-a cerut foarte mult.

Hala în care lucrăm era slab încălzită iarna sau aproape deloc... trebuia să te îmbraci bine deoarece încălzirea nu funcționa. Doar motoarele de la camera de uscare a pieselor mai dădeau câte un strop de căldură, motiv pentru care trebuia să fii foarte bine îmbrăcat, dacă voiai să nu răcești. De multe ori,

îți îngheța mâna pe sculele cu care lucrai. În schimb, de parcă nu ar fi fost suficient frigul, camera de exhaustare a gazelor nu funcționa mai niciodată, așa că toate gazele ce rezultau din lucrurile pulverizate le înghețam noi. Nimeni nu era interesat de această problemă și nu aveai cui te plânge. Sindicatul era al conducerii și nu avea nici o putere de decizie asupra acestor lucruri care se întâmplau. Singura protecție consta în faptul că primeam 1 litru de lapte la două zile pe care-l beam acolo și care ne mai ameliora puțin starea de sufocare pe care o resimțeam de multe ori. Starea de sănătate a muncitorilor era destul de precară... silicoza era declarată boală profesională deoarece exista pericolul îmbolnăvirii, cel puțin a celor care lucrau în zona de finisaj, cu această boală extrem de periculoasă. Și totuși oamenii se angajau la CPL pentru că în vremea aceea se plătea cel mai bine.

(Continuare în pag. a III-a)

CALENDAR

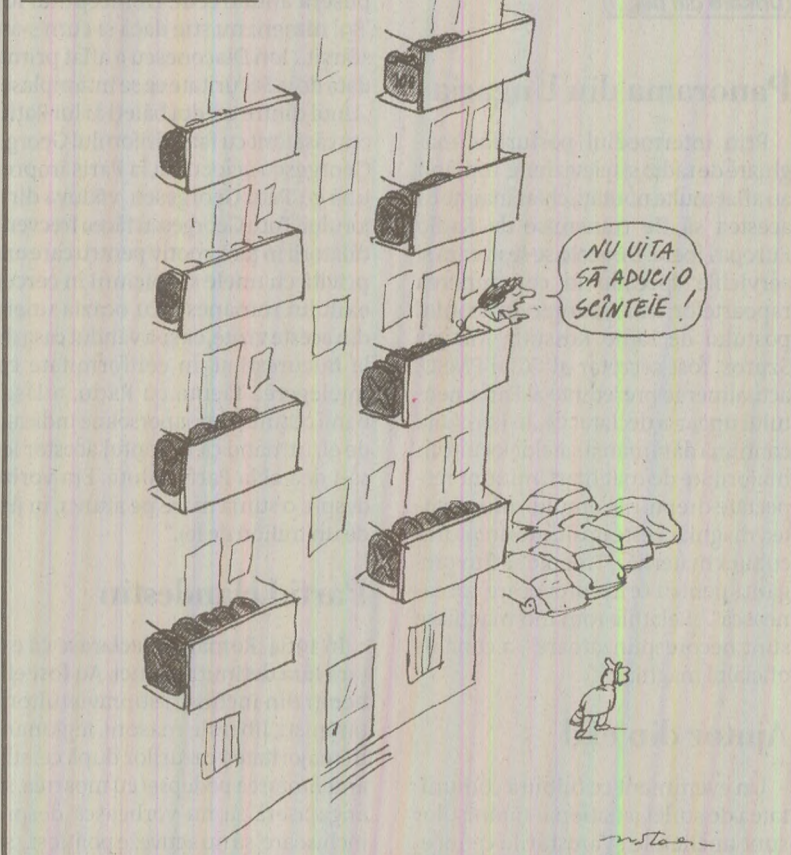
30 ianuarie (luni)
Soarele a răsărit la 7:36, a apus la 17:22
Luna a răsărit la 1:17, a apus la 10:48
Sărbătoare creștină:
Sfinții Trei Ierarhi Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur; Sfântul Sfinții Mucenic Ipolit, episcopul Romei

S-a întâmplat la 30 ianuarie 1989

● În mai multe orașe din R.F.G. au avut loc demonstrații de protest împotriva șomajului în creștere în rândul feroviarilor vest-germani. În ultimii cinci ani în acest sector au fost desființate 60.000 de locuri de muncă.

Romona VINTILĂ

CARICATURA ZILEI

„TEATRUL ERA UN AMBASADOR SERIOS AL ROMÂNIEI”

(Urmare din pag. 1)

Nu știu însă dacă mata îți mai amintești, dar după Revoluție, la începutul anilor '90 a fost așa o furie, teribilă de-a dreptul, împotriva a tot ce era teatru montat în perioada comunistă. Fără nici un discernământ! Nu se mai făcea nici o selecție. Era o furie, dom'ne! «Au fost în vremea aia!», ziceau, «să le scoatem din repertoriu, dom'ne!» Și io mă uitam așa... Dom'ne, sunt inconștienți de-a dreptul. Spusele Beligan: «Lasă-i, o să le treacă, știți cum?» Și timpul a demonstrat asta.

I-am lăsat în pace. Ce era să faci, să te lupți cu morile de vânt? Era o furie generală! Și piesa asta n-avea nimic cu perioada comunistă! Era o poveste de dragoste superbă, între o femeie care era medic și un marinar de cursă lungă care circula în toată lumea și se vedeau foarte rar. Și s-au întâlnit la o aniversare, când își sărbătorește niște ani împliniți de la căsătorie. Aveau și niște prieteni pe puntea vasului acolo, dar până să vină prietenii, ei nevăzându-se de foarte mult timp, au început cu mici reproșuri, cu mici gelozii, cum e-n viață, și de-aici a ieșit o confruntare sentimentală extraordinară și teribil de actuală și valabilă pentru toate timpurile. Deci puteam s-o jucăm bine-merci oricând.

După Revoluție, când s-a schimbat direcțiunea, a fost pusă o locotenentă formată din trei actori: Mișu Fotino, Traian Stănescu și regretatul Ovidiu Iuliu Moldovan, care au scos piesa din repertoriu. Nu sunt supărat pe ei. Nici măcar nu m-am dus să-i întreb de ce, dar nici ei n-au venit să-mi spună. S-au purtat teribil de brutal. În fine, am rămas mai departe aceiași colegi. (Bineînțeles că erau influențați și de furia generală împotriva a tot, fără discernământ, însă lor le-a trecut.)

Despre un anumit fel de nedreptate

«În perioada aceea, Camus era foarte în vogă. Fusese premiera la Paris cu Gerard Philippe în rolul titular și premiera nu se bucurase de succes, așa cum se aștepta toată lumea. Întâmplător, Vlad Muger, directorul Teatrului din Cluj, a pus mâna pe text, l-a tradus și a spus «vreau să-l fac». Să joci Caligula pe vremea aia era așa... o aberație! Cine putea să se lase să joci Caligula? Vlad a venit în București să ceară aprobare pentru treaba asta, dar bineînțeles că nu i s-a dat. Nu i s-a dat și am suferit toți foarte mult.»

Dar, prim-secretar la Cluj era sotul Silviei Popovici, Maxim Berghianu. Și Berghianu a venit la București. I s-a dat aprobare până la urmă, cu o

Secvență din piesa „Cineva te iubește” Foto: Arhiva personală George Motoi

singură condiție: «Dom'ne, îl jucată, dar numai în Cluj!». Ideea lui Vlad a fost extraordinară, aproape de oameni care făceau bine în epoca aceea. Erau oameni care știau, aveau abilitate cum să conducă o discuție și care, în același timp, aveau o misiune foarte dificilă în perioada aceea. Ca director de teatru, Beligan știa cum să discute, mai ales că avea și această abilitate a subtilității. Contează teribil modul în care pui problema, cum o discuți. Erau oameni care știau să aperse cultura. De aceea, teatrul în această perioadă a mers foarte bine. Aveam spectacole de referință, care mergeau în turnee. Teatrul era un ambasador serios al României.

Noi am zis mersi, ne-am apucat de lucru, am avut premiera, lovitură mare, succes extraordinar! Întâmplător, prin Cluj circulau niște italieni care au văzut spectacolul. Le-a plăcut foarte tare și au vrut să-l aducă și în Italia. «Spectacolul ăsta ne privește și pe noi, nu se poate să nu veniți la Roma și la Florența. Facem noi tot ce trebuie, voi doar trebuie să veniți», au zis ei. Nu-mi explică nici astăzi, nici Vlad nu și-a explicat cum naiba au reușit așa să obțină toate aprobările. Probabil pentru export convenea să mergem acolo, să arătăm lumii ce spectacole sunt în țările socialiste. Probabil că dădea bine. Și, în fond, ei ne spusese că nu ieșim în România, de «dincolo» n-au zis nimic. Demagogia era extraordinară! «Duceți-vă, să zică așa ce teatru bun avem noi, da' aici în țară nu!» Vă dați seama ce

ipocrizie. Și așa am venit în turnee la Florența, unde au venit critici din toată Europa. Pentru că, în afară de «Caligula» din Franța, singurul spectacol «Caligula» mai era doar al nostru, iar criticii erau curioși să vadă cum a fost citit acest spectacol într-o țară socialistă. Au venit critici din Marea Britanie, din Franța... în fine... din multe țări. A fost un succes extraordinar. Nu mă laud, dar nu pot să uit, m-a marcat! Bineînțeles, s-a aflat și în România ce-a fost. Și atunci am venit cu spectacolul și la București. Poliție-n față, lume, nebunie! N-am putut să dăm decât două spectacole! Nu vă spun ce eral! Era lume și pe lampă! Asta a fost o chestiune pe care nu pot s-o uit ușor. Asta a fost una dintre nedreptățile pe care n-am putut să le uit!

O altă nedreptate care mi s-a făcut... După succesul pe care l-am avut cu Caligula, m-am trezit cu o invitație să merg în Italia să fac un film. Intrasem deja în relație cu studiourile cinematografice de acolo, cu regiunii de acolo cu care corespondam și, când să cer toate aprobările, li s-a spus că sunt foarte ocupat și că nu pot să vin. Și eram într-o perioadă când nici nu eram așa de ocupat! Faptul că nu mi s-a dat voie să fac această colaborare cu Italia a fost o altă nedreptate. Sigur că mi-a părut rău. Nici prin cap nu mi-ar fi trecut să rămân acolo.

Ar fi fost pur și simplu o colaborare interesantă și atât. Nu tot ce era atunci era fundamental rău. Publicul de teatru și nu numai el trebuie să înțeleagă că au fost și

oameni care au ajutat, în interiorul sistemului fiind.

«Bineînțeles! Caligula a fost un succes internațional! Pe lângă asta, au fost și alte spectacole care au mers în străinătate. Naționalul a avut niște ieșiri... nu foarte multe, nu așa cum se poate face astăzi, dar au fost spectacole care au mers în străinătate. «Revizorul», care s-a jucat la Moscova și care a fost un succes nebul, Beligan a fost considerat cel mai bun regizor. Să și se spună asta la Moscova era ceva! Au fost spectacolele lui Caragiale, Teatrul Bulandra a mai avut ieșiri. Nu foarte multe, nu cum am putea face astăzi. Au fost spectacole extraordinare...»

Sigur că mai erau și spectacole pe care nu puteai să le eviți. Ca să apărăm cultura, noi a trebuit să facem niște compromisuri. Că altfel nu puteai! La televiziune la fel! Erau actori foarte mari care pur și simplu nu se putea să lipsească de la anumite emisiuni de televiziune. Și m-am tot dus, m-am tot dus... până când mi s-a luat! I-am spus lui Vornicu, «lasă-mă, nu mai vreau, nu mai vreau să mai vin», mă sătura-sem. Vornicu mi-era prieten. I-am spus s-aducă și el niște actori mai tineri. Nu i-au vrut. Au zis «să vină garnitura aia mare», i-am zis «măi, Tudore, mă nenorocite!»

La un moment dat i-am propus un târg: «Vin să fac treaba asta, dar imi dai să fac la tine la televiziune un mic croceșor cu sonete de Shakespeare și de Voiculescu. Te privește, Vornicu, cum faci, dar eu nu pot să mai trăiesc

dacă nu-l fac». «Da, bine.» «Gata!» Mi-a dat mașină, m-am dus la mare, am filmat sonetele pe malul mării, mi-a ieșit un spectacol extraordinar. Când a fost gata, Vornicu zice: «Mă, ce facem mă, tu ești nebun? Nu pot să-l dau pe post?» «Păi, atunci de ce m-ai lăsat să-l fac?» «Las, să-l avem acolo, la arhivă, că-i foarte bun». Și m-a ținut așa, «că nu știu, că nu pot», până când imi dai odată telefon, că «A plecat șeful» (Ceașescu, n. red.), «cât lipsește el îl bag într-o seară așa, mai târziu». Și l-a băgat.

Vedeți ce abilități trebuia să folosești ca să poți să faci lucruri adevărate?!? Oamenii nu au înțeles lucrurile astea. Ne-au făcut comuniști, ne-au injurat în fel și chip. Nu înțelegeau că trebuia să faci astfel de compromisuri ca să reziți. Noi nu făcăm politică. N-am făcut nici atunci, nu facem nici acum. Am colegi care nu fac politică. La urma-urmei, să faci politică înseamnă să te limitezi, să te raportezi la anumite ideologii, la o anumită doctrină, mai ales acum, când sunt multe partide. Noi nu trebuie să avem partii-prix-uri. Misiunea noastră e să avem o viziune adevărată asupra realității.

Dacă vreți, noi facem alt tip de politică: politică culturală!»

Pentru că erau simpatizati de public, marii actori erau folosiți pe post de «formatori de opinie».

«Noi nu ne străduim să spunem bine poeziile. Ei ne speculau nouă imaginea. Ei căutau actori-eroi. Căutau actori care aveau priză la public, pe care-i iubeau oamenii.»

Nouă nu ne păsa. Ca să faci filme mari, trebuia să faci compromisuri. Că le spuneam bine sau prost poeziile, tot geniali eram! Și pe urmă, noi, fiind actori valoroși, știam să nu ne compromitem. Ca actor, când nu vrei să te compromiți în fața publicului, găsești în tine resursele necesare. (Și cartea de telefon o citeam mai artistic decât mata!) Dar nu te puteai eschiva. Penultima că dacă nu te conformai, te trezeai la televizor că nu mai ești distribuit în piese sau la televiziune că nu mai ești primit... niște lucruri oribile.

Făcând aceste compromisuri am putut să facem piese valoroase. D-ăia teatru românesc a fost atât de iubit și aici, în țară, și în străinătate. Cei care ne-au catalogat de comuniști nu știau nici ce compromisuri majore făcăm noi, dar nu știau nici de glumele din spatele cortinei sau din studiourile televiziunii. Nu doresc nimănui să trăiască epoca aceea. Numai noi știm ce eforturi făcăm. Chiar cu prețul proprii imagini. Dacă voiau «garnitura mare», asta era situația. Ce altceva era să facem?»

Luiza MOLDOVAN

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Furt de melodii cu purici

(Urmare din pag. 1)

Prin iarna lui '89 am primit cadou un casetofon, adus cu eforturi mari de un văr care făcea excursii în scop de bișniță în URSS. Cas-ul era argintiu și mare, avea jumătate de metru lățime – are și acum, că nu m-am îndurat să-l arunc! – și cântărește vreo 4 kg. O bijuterie. Avea și radio pe care prindeam, cu purici, «Vocea Americii» și vara – «Radio Vacanța». Pe mine mă interesa, de când descoperisem REC și PLAY, doar muzica străină. Întotdeauna în carcasa casetofonului era fixată o casetă – AGFA era pe atunci regina, putea fi ștearsă și reînregistrată de mai multe ori – și deasupra erau apăsat, concomitent, REC, PLAY și PAUSE. Să nu pierd nici un acord din melodie, cu butonarea. Căpătasem dexteritatea unui pianist. Când începea hitul, acționam repede PAUSE și degetul imi tremura. Melodia se auzea ca dintr-o găleată coborâtă într-o fântână adâncă. Ca din America până-ntr-un oraș de provincie al României comuniste. Nu știam cine cântă, cu atât mai puțin ce spune respectivul în melodie – la școală făcusem doar

franceză și, intensiv, rusă, din clasa a II-a – însă nu conta, aveam o „melodie străină”. Le collectionam de unde puteam, cu un soi de frenezie tipică maniacilor.

Dumineață, Radio Actualități difuza „Curierul Melodiilor”. Așteptam fiecare emisiune, care dura 45 de minute, cu cas-ul pregătit. Oamenii își dedicau melodii, „de la... pentru...”, „Colectivul de oameni ai muncii de la... urează tovarășului... sănătate și spor...”. În ultima vreme, nu era „Curier” fără „Copaclul” lui Aurelian Andreescu. Spre disprețuirea mea, pentru că dura mult și mi se părea că fură din timpul melodiilor străine. După două-trei autohtone, strecurau și un cântec de afară. Roxette, concomitent, EVA Pugacova. Era rația noastră de valdare spre o lume interzisă. „Dincolo” chiar exista! Și mi se părea că pot, cu fiecare PLAY și REC, să mă furizez acolo, măcar cu gândul.

Periodic, curățam capul de redare și pe cel de înregistrare cu bețișoare de urechi muiate în spirt. Pe vată rămăneană pe te mării. De la frecul benzilor magnetice. Semne distincte ale vieții de dincoace... Adriana OPREA-POPESCU

CRONICA NEAGRĂ

Milițienii și-au riscat viața să salveze o lustră de la răpire

(Urmare din pag. 1)

Dacă aveai o pilă la Electrolux, erai pe fază când se aduceau lustre „șic” și aveai norocul să cumperi cu 1.000 sau chiar 2.000 de lei lustre destinate categoriilor privilegiate: lustre de doctor sau de gestionar, lustră de activist de partid sau de aprozorist. Mă gândesc acum că românii aveau un talent rar să-și gătească spațiul vital: cu cât apartamentul era mai pipernicit, musai lustră trebuia să fie cât mai impunătoare. O asemenea lustră avea în portbagajul Daciei Bogdan Alexandrina din Strada Doinei, o uitase omul acolo tocmai în noaptea în care familia Manea – tatăl și fiul – purcesse în control. Liberați din pușcărie pe 1 ianuarie 1988, bărbății din Clejani – Giurgiu patrolau în fiecare noapte prin București, scanând autoturismele parcate regulamentar. Așadar, pe 22 aprilie, folosindu-se de șurubelniță, cei doi Manea, „descăpăcau” mașinile și le controlau pe dinauntru. Tocmai pescuieră lustră lui Bogdan, o adevărată pradă, nebănuită chiar, când au dat nas în nas cu Miliția. Pe bună dreptate, subofițerii Enache și Rogojini s-au sesizat din oficiu văzând doi bărbăți cu lanterne (pe atunci era o intinerie noaptea în București, imi permit să vă reamintesc) și cu lustră-n spate.

A început marea fugăreală, în timpul căreia lustră s-a dus de-a dura la toți dracii, de s-a ales praful. Cei patru au trospăit îndelung prin Ferentari, pe „Sergent Turturică” și de-acolo pe „Mucenic Becheru”, unde pe infractorul Manea Nicolae l-au lăsat gladiole. Pe când milițienii îl încătușau, i-a venit în ajutor Lucian, care i-a lovit pe milițieni în cap cu lanterna și i-a împuns cu șurubelnița. Infractorii s-au topit în noapte. Milițienii au ajuns la spital cu grave vătămări între care „politraumatism, traumatism cranio-facial, plăgi contuze și tăiate ale scalpului, secționarea nervului radial stâng, contuzii toracice”. Depistarea agresorilor n-a fost complicată pentru că unul dintre cei doi Manea și-a pierdut pe stradă legitimitatea de serviciu de pe când era încadrat în timpul muncii. Așa încât cei doi Manea au fost condamnați unul la 10 și celălalt la 2 ani de închisoare. Lanterna și șurubelnița folosite la comiterea infracțiunilor au fost supuse confiscării.

Pe 20 ianuarie 1989 au fost trimiși în judecată doi copii care l-au ucis cu bestialitate pe colegul lor de școală din pizmă și lăcomie. Cazul s-ar fi pretat unei dezbatere aprinse la Realitatea sau Antena 3, cu invitat ministrul Învățământului sau în la noi se află totul, și această acțiune a ajuns la cunoștința Securității, banii au fost confiscați în totalitate, iar cei care li primiseră areștii, printre aceștia fiind Puiu, Ferdinand de la Cluj, Roșu și Geo Dănescu din București, precum și o femeie: (Lavinia BETEA)

pot să vă asigur că nu a fost nici măcar o stire de colană în Scintea, necum la TVR, drept pentru care facvenit reparatie. Crima a fost descoperită de pompieri, cărora le fusese semnalat un incendiu într-un bloc de pe Strada Izbânda, Sector 6. Au spart ușa, au intrat, au stropit cu furtunul și au stins incendiul. Pe jos era un cadavru. Adrian, mezinul familiei, în vârstă de 17 ani, fusese ucis cu bestialitate. Din căsa dispăruse mica avere a elevului: casetofonul și șase casete, un pistol de jucărie, cu capse, difuzorul, un walkman, două pixuri și baterii nou-voite. Pentru criminaliștii era clar: omor în scop de jaf, urmat de incendierea locului crimei, pentru stergerea urmelor. Cazul a fost rezolvat foarte repede, iată de ce. În dimineața aceea, de 19 octombrie 1988, Adrian, fiul unor ingineri din Capitală, copil apreciat de toată lumea, cu bune rezultate la școală, a primit vizita celor doi colegi de clasă, Ionel și Laurențiu. În timp ce mușafirii le-au sîrop de zmeură, pe Adrian l-au sunat Silviu, un alt coleg, căruia a apucat să-i spună cine l-a venit în vizită. Normal că, a doua zi, auzind ce se întâmplase, Silviu avea să povestească părinților și profesorilor ce a vorbit cu Adrian în ziua morții acestuia.

Așa încât Ionel și Laurențiu au fost săltați de Miliția foarte repede. Au recunoscut totul și au arătat unde au ascuns prada, în Pădurea Băneasa, lângă poligonul „Tunari”. Cum și-au ucis colegul, au povestit cu seninătate. Veniseră pregătiți cu o bară de fier și o șurubelniță. Pusese ochii de mult pe Adrian, pentru că își lua cu el la școală jucării și scule muzicale pe care ei le vedeau doar în reviste și pentru că toate fețele de șurubelniță. Infractorii s-au topit în noapte. Milițienii au ajuns la spital cu grave vătămări între care „politraumatism, traumatism cranio-facial, plăgi contuze și tăiate ale scalpului, secționarea nervului radial stâng, contuzii toracice”. Depistarea agresorilor n-a fost complicată pentru că unul dintre cei doi Manea și-a pierdut pe stradă legitimitatea de serviciu de pe când era încadrat în timpul muncii. Așa încât cei doi Manea au fost condamnați unul la 10 și celălalt la 2 ani de închisoare. Lanterna și șurubelnița folosite la comiterea infracțiunilor au fost supuse confiscării.

Pedeapsă primită de cei doi ucigași a fost peste măsură de blândă: doar câte cinci ani de internare într-o „școală specială de muncă și reintegrare”. Mi-e groază să mă gândesc la cariera lui Laurențiu și Ionuț, după ce vor fi ispășiți, la vârsta de 22 de ani, pedeapsă. Citez din descrierea făcută celui dintâi de psihiatru: „Tendință la structurare dizarmonică cu trăsături schizoid și antisociale marcate”.

Valentin ZASCHIEVICI

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Duminică, înainte și după prânz, plimbare cu Alexandra spre Ion și spre Herăstrău. La intoarcere, plec în aceeași zi la Deva, inspecție de grad. Între timp, pe fondul oboselii și al ieșirii din program, pe care dinaintea îl scurtașem, mă întreb dacă să mai insist. Despre Guenon nici n-ar fi mare lucru de adăugat.

Liviu Ciocărlie, Paradisul derizoriu. Jurnal despre indiferență, Humanitas, București, 1993, p. 31-32

Am văzut în seara aceasta, la Casa Tineretului, datorită unui aranjament al meu (e vorba despre o propunere pe care i-am făcut-o lui Florian Pittiş la Sâncic Moldova), un film pe video. E vorba despre filmul oficial avizat de colonelul Tom Parker, Elvis Presley, care m-a impresionat profund. Viața unui OM care a reprezentat enorm în

rock-ul mondial, dar, totuși, un om cu multe sale scăderi, cu „busculadele” sale sufletești care sunt convins că, mai mult decât orice tranchilizante, i-au stins bătăile inimii... Un om care însă n-a făcut degeaba umbră pământului. Și este, după părerea mea, un lucru extraordinar să conștientizezi în timpul vieții tale că nu ai trăit degeaba (nu mă refer la avere, copii și celelalte), că numele tău, munca ta, zbaterea ta lăuntrică vor lăsa în urmă o cărare pe care o vor folosi mulți dintre cei care vor veni după tine. Chiar foarte mulți... Mă macină un sentiment confuz și am un gust amar acum în gură, gândindu-mă la propria mea incapacitate de a realiza ceva care să răzbată... Vai de mine, câte iluzii deșarte! Unde sunt aurorele de care vorbește Steinbeck... Cred că există, dar nu pentru mine, un superplafon, un închipuit care mă mint zilnic (da, imi beau ca pe un ceai sau ca pe un drog minciuna zilnică) cu planuri de genul că voi face un spectacol să zicem, nemaipomenit, că voi

scrie o carte nemaipomenită (cine, eu?) ș.a.m.d. Uf, mă mir că mă suportă și hârtia asta pe care scriu. Un incapabil și un farseur, asta sunt...

Iluzii deșarte într-o lume a deșertăciunilor... Mă refer la cea din România de azi... Iar eu voi continua să am grijă de propria mea persoană... Să mă odihnesc, să mănănc, să fiu bine... În fond, pentru ce!!! Adrian Feteacă, Jurnal nepublicat

Pentru a-mi forma părerea despre personaje, aveam la îndemână faptele sale și hagiografia constantă oglindită în cultul nebulos pe care i-l închinău presa, partidul și presa numeroși români. Trebuie însă ținut seama nu numai de cultul personalității din regimurile comuniste, dar și de propriile tradiții românești. Astfel, termenul de „Conducător”, folosit pentru Ceaușescu, fusese și titlul marelui lui Antonescu, adevăratul stăpân al României în timpul războiului. Comparând adjectivele folosite

pentru proslăvirea celor doi conducători, în presă mai ales, ești frappat de similitudinea dintre ele. Deci, un conducător al Ceaușescu a fost precedat de cel al lui Antonescu și de cel al lui Gheorghiu-Dej. Trebuie totuși spus că Ceaușescu accepta tâmăieri care depășeau limitele ridicolului: „Fiul cel mai iubit al poporului român”, „geniul Carpaților”, „Dunărea a gândirii”. Dar poezile lui Aragon și ale altora închinat lui Stalin n-au depășit și ele limitele decente? Asemănarea dintre manifestările cultului personalității închinat „Conducătorului Antonescu”, în perioada războiului, și „Conducătorului Ceaușescu”, acum, nu se oprea aici. Colegul meu portughez care, copil fiind, trăise la București, unde tatăl său fusese ambasador, imi povestea că Antonescu făcea ca Ceaușescu: opra toată circulația pentru a lăsa cale liberă mașinii sale și suitei. Miliția era gata să lovească pe imprudentii care neso-coteau această interdicție. În ultimele luni, Ceaușescu împinsese aceste interdicții chiar mai departe.

Nu numai că toată lumea, inclusiv pietonii, trebuia să se oprească la trecerea cortegiului său, dar aceștia din urmă trebuiau să se și întoarcă cu spatele la Conducător. Scenă bizară, foarte revelatoare pentru popularitatea personalului. Cel puțin așa se întâmpla pe Calea Victoriei, care fusese interzisă circulației tuturor, în afară de șeful statului și de mașinile care-l însoțeau. În general, Ceaușescu se așeza în față, lângă șofer, iar câinele lui – pe bancheta din spate. Îl puteai zări stând acolo, cu capul ridicat și urechile ciulite. Cum el nu stătea toată ziua cu Ceaușescu la birou, era în nopți acasă cu aceiași alai, sirene blocate și circulație întreruptă, fiind singurul oaspete de marcă din mașină pe care polițiștii îl salutau împerturbabili. Am asistat la această scenă de mai multe ori.

Jean-Marie Le Breton, Sfârșitul lui Ceaușescu. Istoria unei revoluții. Cu o prefață de Nicolae Manolescu. În românește de Ioana Cantacuzino, Editura Cavallotti, 1997, p. 29

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Panorama din Ungaria

Prin intermediul posturilor maghiare de radio și televiziune, românii au aflat multe noutăți, chiar înainte ca acestea să fie transmise de Radio Europa Liberă. De acolo se sesizează și serviciile speciale în compunerea rapoartelor. Într-un interviu acordat postului de radio Kossuth, Matyas Szuros, fost secretar al CC al PMSU, actualmente președinte al Parlamentului ungar, a declarat că, în România continuă dărâmarea satelor locuite în majoritate de maghiari, nu sunt respectate drepturile omului, minoritatea maghiară este lipsită de dreptul la cultură maternă... Trebuie să fim pregătiți pentru orice provocare românească... „Relațiile româno-maghiare sunt necorespunzătoare”, a conchis oficialul maghiar.

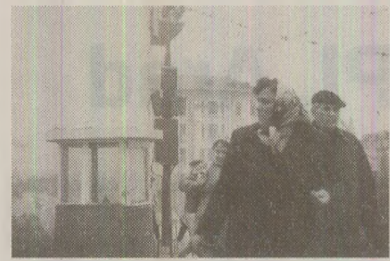
Ajutor din exil

Un eveniment ce tulbură comunitatea de suflet a național-tărăniștilor sunt anchetele și areștirile ce înce-

puteră anul trecut. La începutul lui '89, nimeni nu știe dacă și cum s-au sfârșit... Ion Diaconescu a aflat prima dată de la Securitate ce se întâmplase. „Unul dintre cei doi băieți ai lui Rațiu era căsătorit cu fata dirijorului George Georgescu și locuia la Paris împreună cu Tutu Georgescu, văduva dirijorului. Tutu Georgescu făcea frecvent călătorii în țară, motiv pentru care era privită cu unele suspiciuni în cercul exilului românesc. Cu ocazia uneia din aceste vizite, ea și-a vândut casa de la București și, în conformitate cu înțelegerea făcută cu Rațiu, a lăsat banii obținuți unor persoane indicate de el, urmând ca în contul acestor lei să-i dea el la Paris valută. Era vorba despre o sumă mare pe atunci, în jur de un milion de lei.”

Partid clandestin

În 1964, România declarase că e o țară fără deținuți politici. Au fost eliberați din închisori supraviețuitorii țărăniști, liberali, masoni, legionari. În majoritatea cazurilor după ce, sub amenințarea pedepsei cu moartea, se angajaseră să nu vorbească despre închisoare, să nu activeze politic și... să

Corneliu Coposu, sub „filajul” Securității Foto: Arhiva personală Ion Diaconescu

fie la dispoziția „organelor de stat” a Securității, adică... Pentru cel mai mic incident eram imediat chemați și amenințați, fiind tratați ca niște infractori”, povestește Ion Diaconescu, fostul lider al tineretului național-tărănist... Șansa a făcut ca în februarie 1987, Jean Marie Daillet, vicepreședinte al IDC (Internațională Democrat-Creștină), să vină într-o vizită în România: Prietenii noștri din exil care cunoșteau orientarea noastră i-au dat adresa lui Coposu, rugându-l să-i facă o vizită. Cu acea ocazie, PNT și aderat în clandestinitate la Internațională Democrat-Creștină și de atunci suntem integrați la acest curent mondial al ale cărui obiective corespund intru totul liniei politice a partidului no-

tru. Desigur, această adeziune nu a putut fi dată publicității decât după legalizarea partidului în 1990.”

Până atunci, foștii deținuți politici se întâlneau pe la nunți, înmormântări și alte evenimente private. Dar cine și ce șoptea în rapoartele Securității despre afiliere, oare?!

Creșteri salariale... de la partid

Cititorul neavizat s-ar fi încântat de raiul relațiilor de muncă din România. Nici un sindicat, nici măcar un singur „om al muncii”, nu-și exprimase public dorința unor creșteri salariale. Și totuși acestea se fac... „Nouă și elocventă expresie a grijii statornice a partidului pentru creșterea nivelului de trai” – titrează Știința. Se încheie a doua etapă a „majorării retribuțiilor oamenilor muncii începută în august, anul precedent”, vin precizările. În consecință – 4,4 milioane de angajați au venituri mărite. Încă din anul trecut, altor 800.000 persoane le-au sporit pensiile. Reiese, contrar legilor economice marxiste și mai presus de orice minune divină, că însăși mintea conducătorului partidului a

excretat sporurile salariale. Într-un efort inspirat de grija și dragostea pentru popor, Ceaușescu a „produs” și... produce” întruna mai binele lui.

Suspiciuni și infiltrări

Zvonurile despre bani și areștările făcute în căutare „rețelei” mențin panica printre țărăniști... Persoanele care au primit banii, în afară de Puiu, erau necunoscute de noi, povestește Ion Diaconescu. Ce mai mare sumă o primea un oarecare Ferdinand de la Cluj cu obligația de a ajuta din ei familia și prietenii lui Rațiu de la Turda. Cei alții primitori de la București urmau să ajute cu pachete de medicamente și alimente o serie de prieteni din PNT, printre care Coposu, Diaconescu, Puiu, Bani Ghica, dr Jovin, Constantinescu Klaps, Stelica Popa și alții. Se zice că lista fusese făcută de Klaps și aprobată de Coposu. Dar cum la noi se află totul, și această acțiune a ajuns la cunoștința Securității, banii au fost confiscați în totalitate, iar cei care li primiseră areștii, printre aceștia fiind Puiu, Ferdinand de la Cluj, Roșu și Geo Dănescu din București, precum și o femeie: (Lavinia BETEA)

PREGĂTEA NICOLAE CEAUȘESCU BOMBA ATOMICĂ?

(Urmare din pag. 1)

Astfel, în anul 1970 apare un deficit de 2,6 milioane tone combustibil convențional / an (5% din necesar), care crește la cca. 7,5 milioane tcc/an (10% din necesar) în 1975 și probabil la 18-20 milioane tcc/an (aprox. 20% din necesar) în 1980, putând ajunge la peste 100 milioane tcc/an (aprox. 50% din necesar) în anul 2000. Acoperirea acestor deficite nu se poate face decât prin import masiv de combustibil clasic, cum ar fi, spre exemplu, țițeiul sau cărbunele, și prin folosirea energiei nucleare.

În același document, s-au făcut următoarele precizări: „În ceea ce privește data la care trebuie să intre în funcțiune prima centrală nucleoelectrică, a fost hotărât ca, în etapa 1970-1975, să fie dată în exploatare o putere de 1.000-1.200 MW (...) După anul 1975, pentru acoperirea deficitului probabil de energie, puterea centralelor nucleoelectrice urmează să crească până la 4.500-5.000 MW (în 1980 aprox. 20% din puterea total instalată în sistem), putând ajunge până la cca. 50.000 MW (peste 50% din total în anul 2000)”.

La 9 mai 1966, membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au aprobat ca primul reactor (cu uraniu natural și apă grea) să intre în exploatare în anii 1972-1973 (putere: 500-600 MW). Programul continua în anii 1974-1975 prin punerea în funcțiune a unui nou reactor (500-600 MW). Totodată, se estima creșterea puterii instalate a centralelor nucleoelectrice din România până la 4.500-5.000 MW (la nivelul anului 1980), respectiv până la 50.000 MW (la nivelul anului 2000). Pentru derularea cu succes a programului respectiv, trebuiau asigurate din resurse interne, până în anul 2000, minim 138.000 tone de uraniu (în cazul în care se dovedea viabilă varianta centralei dotate cu reactoare care utilizează uraniu natural și apă grea) sau 250.000-300.000 tone uraniu (pentru centralele care foloseau uraniu îmbogățit și grafit sau apă, respectiv uraniu natural și grafit).

Filiera sovietică

În toamna anului 1966, autoritățile sovietice au informat Guvernul de la București despre faptul că nu puteau oferi o centrală atomo-electrică de tipul cerut de partea română (în care se foloseau uraniu natural și apă grea), deoarece așa ceva nu se fabrica în URSS.

După mai multe runde de discuții, purtate în a doua parte a anului 1968, „Tehnopromexport” (URSS) a propus o centrală de 800 MW (cu uraniu îmbogățit). Oferta primită la 9 iunie 1969 de firma românească „Industri-alimport” avea un caracter general și era asemănătoare cu cele trimise Bulgăriei, R. D. Germaniei și Ungariei. Pentru echipamentele centrale, România urma să achite 86 milioane de ruble, prima încărcătură de combustibil costa 30 milioane (uraniu îmbogățit - 3% - prelucrat în URSS), iar pentru

Reprezentantul Adunării Naționale a Ungariei a difuzat știrea unui pericol nuclear românesc REUTERS

proiectare și asistență tehnică a furnizorului se plăteau 7-10 milioane ruble.

Deoarece propunerea Moscovei nu îndeplinea condițiile de bază dorite de autoritățile române, Octavian Groza (ministrul Energiei Electrice și Președintele al Comisiei Interdepartamentale pentru coordonarea pregătirii realizării primei centrale nucleoelectrice în România), academicianul Horia Hulubei (președintele Comitetului pentru Energia Nucleară) și Florian Dănălașe au considerat, „ca filiera oferită din URSS nu se justifică a fi folosită ca filieră pentru programul de energetică nucleară al R. S. România”.

Cu toate acestea, membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au decis la 10 noiembrie 1969 continuarea negocierilor cu URSS în vederea achiziționării unei centrale nucleoelectrice cu o putere de 400 MW (care folosea uraniu îmbogățit și apă ușoară sub presiune). În același timp, s-a hotărât ca Ion Gheorghe Maurer, în calitate sa de prim-ministru, să ia măsuri pentru constituirea de urgență a unei comisii formate din reprezentanți ai Comitetului de Stat al Planificării, Ministerului Comerțului Exterior, Ministerului Energiei Electrice, Ministerului Minelor, Ministerului Construcțiilor de Mașini și Comitetului pentru Energia Nucleară, în vederea analizării tuturor condițiilor tehnice, economice și de cooperare ale ofertei sovietice, clarificarea problemelor cu partea sovietică și prezentarea până la sfârșitul lunii

martie 1970 a soluțiilor de realizare a centralei nucleoelectrice oferite de Moscova. Același termen era valabil și în cazul prezentării problemelor tehnice ale centralelor nucleoelectrice care foloseau uraniu natural și apă grea, precum și modalitățile de plată negociate cu partenerii canadieni, suedezi și indieni.

În perioada 11-20 mai 1970, au avut loc la Moscova noi discuții în scopul finalizării „tratativelor și încheierea Acordului guvernamental privind colaborarea cu URSS în realizarea unei centrale atomo-electrice de 440 MW în R. S. România”. Cu acel prilej, Adrian Georgescu, șeful delegației române, a propus să fie livrate Uniunii Sovietice exclusiv mașini și utilaje românești în scopul achitării centralei nucleare, iar echipamentul de bază și utilajele sovietice să fie livrate în anii 1975-1976 (în loc de 1976-1977). La rândul său, reprezentantul sovietic a propus scutirea termenului de livrare cu numai 6 luni, iar „plata să se facă în cadrul cliringului general prin mărfuri românești”, fără să fie precizate tipurile de mărfuri ce urmau să fie furnizate de România pentru achitarea datoriei respective. Totodată, sovieticii au respins propunerea României referitoare la eșalonarea obligațiilor de plată pe o perioadă mai lungă, precum și privind livrarea a 1.500 tone minere de uraniu române, restul urmând să fie furnizat de sovietici și plătit în întregime de partea română.

Dacă analizăm cronologia desfășurării evenimentelor, observăm că ușurință faptul că tratativele româno-sovietice privind construirea în România a unei centrale nucleoelectrice de 400 MW au fost reluate cu câteva zile înainte de vizita lui Nicolae Ceaușescu la Moscova (18-19 mai 1970) și s-au finalizat imediat după întoarcerea în țară a liderului român. Apoi, în cursul vizitei efectuate de Ion Gheorghe Maurer în URSS, la invitația lui Aleksei N. Kosâghin (28-29 mai 1970), s-a discutat din nou despre proiectul respectiv, iar după două luni de la încheierea Acordului-cadru interguvernamental între România și URSS (Moscova, 29 mai 1970), membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR s-au întrunit și au hotărât „amânarea tratativelor pentru achiziționarea centralei atomo-electrice pe bază de uraniu natural și apă grea și a uzinei pentru producție de apă grea.

În locul capacităților atomo-electrice ce vor fi amânate, pentru asigurarea necesarului de energie electrică, Consiliul de Miniștri va propune Comitetului Executiv al CC al PCR construirea unor noi hidro și termocentrale (...) Intregul program de cercetare nucleară și de pregătire a cadrelor va fi menținut. Se vor lua măsuri pentru înființarea Institutului de tehnologie nucleară și de trimitere la pregătire și specializare în Franța, R.F.G., Canada, SUA, URSS a specialiștilor necesari îndeplinirii programului nuclear”.

Practic, membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au blocat în ziua de 13 iulie 1970 proiectul de construire în România a unei centrale nucleoelectrice de 600 MW (de tip canadian) și au acceptat modelul de centrală oferit de URSS. Decizia respectivă a fost în totală contradicție cu analiza economică realizată de specialiștii Comitetului de Stat pentru Energia Nucleară, Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini și Ministerului Comerțului Exterior. În același timp, specialiștii români aveau întocmit studiul referitor la amplasarea unei centrale nucleoelectrice de 400 MW (model sovietic) la Pomi (pe râul Someș, la 20 km de Baia Mare), Vorona (în nordul Moldovei, pe malul stâng al Siretului), Comana (în Muntenia, pe râul Neajlov) sau Galicea (în Oltenia, în aval de confluența Oltului cu râul Topolog).

Planul de construire în România a unei centrale nucleoelectrice de tip sovietic s-a blocat în momentul în care cele două părți au încercat să-l pună în practică, iar membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au revenit, în cele din urmă, asupra deciziei adoptate la 13 iulie 1970. Din păcate, întârzierea intrării în funcțiune a unei centrale nucleoelectrice s-a repercutat în mod negativ asupra economiei românești, mai ales după ce prețul petrolului și al gazelor naturale a crescut foarte mult, la sfârșitul anului 1973.

Practic, membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au blocat în ziua de 13 iulie 1970 proiectul de construire în România a unei centrale nucleoelectrice de 600 MW (de tip canadian) și au acceptat modelul de centrală oferit de URSS. Decizia respectivă a fost în totală contradicție cu analiza economică realizată de specialiștii Comitetului de Stat pentru Energia Nucleară, Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini și Ministerului Comerțului Exterior. În același timp, specialiștii români aveau întocmit studiul referitor la amplasarea unei centrale nucleoelectrice de 400 MW (model sovietic) la Pomi (pe râul Someș, la 20 km de Baia Mare), Vorona (în nordul Moldovei, pe malul stâng al Siretului), Comana (în Muntenia, pe râul Neajlov) sau Galicea (în Oltenia, în aval de confluența Oltului cu râul Topolog).

Planul de construire în România a unei centrale nucleoelectrice de tip sovietic s-a blocat în momentul în care cele două părți au încercat să-l pună în practică, iar membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au revenit, în cele din urmă, asupra deciziei adoptate la 13 iulie 1970. Din păcate, întârzierea intrării în funcțiune a unei centrale nucleoelectrice s-a repercutat în mod negativ asupra economiei românești, mai ales după ce prețul petrolului și al gazelor naturale a crescut foarte mult, la sfârșitul anului 1973.

Practic, membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au blocat în ziua de 13 iulie 1970 proiectul de construire în România a unei centrale nucleoelectrice de 600 MW (de tip canadian) și au acceptat modelul de centrală oferit de URSS. Decizia respectivă a fost în totală contradicție cu analiza economică realizată de specialiștii Comitetului de Stat pentru Energia Nucleară, Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini și Ministerului Comerțului Exterior. În același timp, specialiștii români aveau întocmit studiul referitor la amplasarea unei centrale nucleoelectrice de 400 MW (model sovietic) la Pomi (pe râul Someș, la 20 km de Baia Mare), Vorona (în nordul Moldovei, pe malul stâng al Siretului), Comana (în Muntenia, pe râul Neajlov) sau Galicea (în Oltenia, în aval de confluența Oltului cu râul Topolog).

Militarii s-au luat la întrecere pentru depășirea planului pe 1989 și cules mușețel

Ecourile cuvântării comandantului suprem Nicolae Ceaușescu în Mesajul de Anul Nou i-au izbit pe toți militarii. Planul pe 1989 trebuia realizat întocmai și mai mult decât la timp. Partidul, prezent în toți și în toate în Armată, a declanșat la sfârșitul lunii ianuarie întrecerea între unitățile militare. Competiția pentru realizarea planului anual era anunțată, pe ramuri de activitate, de un ofițer în oficiul Ministerului Apărării Naționale, „Apărarea Patriei”. Provocarea aruncată de acesta în numele militarilor pe care îi reprezenta tăia adânc în orgoliul profesional al colegilor din alte unități, obligate să țină pasul în întrecerea socialistă. Unitatea de reparat tehnică militară în care lucra ofițerul inginer Ion Sadula se angajase să îndeplinească integral prevederile planului cu cel puțin 10 zile mai devreme și promitea să organizeze superior producția în proporție de peste 120 la sută. Standardele fixate de ofițerul Constantin Dascălu, pentru unitățile de căi ferate și drumuri ale Armatei, erau și mai înalte. Ofițerul amintit se angajase să îndeplinească planul pe anul 1989 până la 25 noiembrie și în același timp să se realizeze și economii de 160.000 lei. În același timp, angajamentul viza și colectarea și predarea în circuitul productiv a 175 tone metale feroase, 3,6 tone metale neferoase, 3 tone deșeurilor textile, 300 kg uleiuri uzate, strângerea și predarea a 300 kg de plante medicinale și 300 kg fructe de pădure. Nici în ceea ce privea activitatea militară propriu-zisă standardele nu erau deloc scăzute. Constantin Dascălu urmărea obținerea titlului de militar de frunte de către 95 la sută dintre militarii în termen. Ofițerul Traian Pigui chema la întrecere toate sectoarele de construcții ale Armatei, fixând termenul

maximal de îndeplinire a planului 30 noiembrie. Ofițerul promitea reducerea consumului față de necesar cu doi la sută la ciment, metal și carburanți și cu trei la sută la energie electrică. Totodată, se angajase ca atelierul propriu al unității să recondeționeze 30 la sută din necesarul de piese pentru reparații și fiecare militar să colecteze 25 de kilograme de metal și 5 kg de hârtie. Mai mult, fiecare militar trebuia să facă 50 de ore de muncă patriotică pentru înfrumusețarea cazarmii, șantierelor și la gospodăria agrozootehnică. Ofițerul Mihalache Gheorghiu, de la o unitate militară care lucra în sectoare energetice și pe șantierul de construcții industriale se angajase ca planul anual de muncă patriotică al UTC să fie depășit cu cel puțin 15 la sută. Întrecerea era dură și pentru unitățile militare care lucrau pe șantierul de irigații. Ofițerul Vasile Voiculescu își asuma angajamentul ca unitatea în care lucra să depășească planul cu trei la sută și să reducă în anul 1989 cu cel puțin cinci la sută cheltuielile. Pentru a putea face acest lucru, ofițerul avea în vedere diminuarea costurilor de producție, economisirea de materiale, combustibili, energie electrică, optimizarea transporturilor etc. La gospodăria agrozootehnică a unității, planul era fixat să fie depășit cu 10 la sută la carne și 12 la sută la legume, zarzavaturi și produse furajere. Nici partea culturală nu era uitată, astfel că la Festivalul „Cântarea României” unitatea trebuia să promoveze în fazele superioare cel puțin trei genuri artistice, iar întregul efectiv al unității era băgat în lupta sportivă națională, „Daciada”.

Promisiunile din chemările la întrecerea socialistă erau în majoritate nerealiste. Militarii se confruntau cu lipsurile majore în ceea ce privea echipamentul, combustibilul, piesele de schimb, materialele de construcție, iar imboldurile organelor politice din Armată erau primite cu lehamite atât în termen. Ofițerul Traian Pigui chema la întrecere toate sectoarele de construcții ale Armatei, fixând termenul

Răzvon BELCIUGANU

NE SCRUI CITITORII

O zi de muncă la CPL Arad

(Urmare din pag. 1)

Salariul unui muncitor ajungea până la 5.000 de lei, dacă avea și puțină vechime. Salariul meu era de 2.000 de lei, iar dacă lucram ore suplimentare (care, în treacă, fie spus, erau mai tot timpul), ajungeam până la 3.000 de lei. Era o sumă frumoasă în vremea aceea.

La ora 10:30 aveam pauza de masă, care dura 30 de minute. De obicei mâncam în hala unde lucram, mâncare adusă de-acasă și pe care o țineam în geantă, lângă bancul de lucru. Dacă din întâmplare nu puteai să o mănânci toată și o duceai înapoi, nu mai puteai să o consumi din cauza mirosului de lacuri și diluanți ce se imprima în pâine și tot ce însemna mâncare. Dar era și o cantină a fabricii la care era mâncare destul de bună, ținând cont că în fiecare zi felul doi conținea și carne. Era 15 lei o masă, dar merita.

La ora 15:00 terminam lucrul și ieșeam din fabrică, iar la 15:30 eram deja în tramvai spre școală. Nu era tocmai ușor. Tramvaiele erau foarte

aglomerate la acea oră, iar de cele mai multe ori mergeam cățărată pe scări, agățată de bara de la ușă a tramvaiului. Mergeam așa o bucată bună de drum... Aproape traversam tot orașul. Abia din stația de la Teatrul reușeam să mergem cu ușile închise la tramvai. Ore aveam la școală până seara la 20:00, după care mă întorceam tot cu tramvaiul, nu pe scări, dar de data aceasta într-o beznă totală. Puține tramvaie aveau sisteme de iluminat funcționale.

Ajungeam târziu acasă... aproape în jurul orei 21:00. Abia atunci reușeam să mănânc ceva. Aveam mare noroc cu sora mea, că era acasă și gătea. La ora aceea la televizor nu prea mai aveai ce să vezi... doar Televizorul și la ora 22:00 programul se încheia. Ne mai uitam câteodată la program „Ianguri”, cum spuneam noi, și mai vedeam câte un film pe care-l întelegem în parte, dar era bine și așa.

Și astfel trecea o zi din viață... Poate prea monotona și oneră sau prea plină de griji...

Adriana MIHĂIESCU
Arad

ARTICOLUL ZILEI

Încă un gând de recunoștință

Pentru locuitorii Capitalei, Metroul a devenit de mult nu numai o prezență citadină, dar și funcțională, evidențiată mai ales un mijloc modern, civilizată de transport într-un mediu ambient cu înalte calități estetice. Între a circula „pe sus” sau „pe jos” (formula curentă astăzi în limba bulgărească), avantajele celui din urmă mijloc este incontestabil. S-au scris nenumărate pagini - și se vor mai scrie încă, în mod sigur! - despre eroismul constructorilor acestui obiectiv devenit, repede, o veritabilă mândrie națională; despre grija cu care partidul, tovarășii Nicolae Ceaușescu personal au urmărit îndeaproape împlinirea acestei lucrări extrem de dificile în care concepția românească, pusă în fața unei primiiere absolute, a demonstrat că poate și a învins cu brio. Călătorim, iată, curent, pe magistralele deja împlinite, adică „jos” - sau călcăm încă „sus” (pe Ștefan cel Mare, de pildă, pe trotuarele înămolite - aspect firesc unei astfel de lucrări subterane ce și-a propus să nu deranjeze circulația de la suprafață, așteptând cu nerăbdare și încredere darea în folosință a magistralei numite trei). Îmi propun să scriu așadar nu despre constructorii, ci despre beneficiarii Metroului - despre călătorii noștri, poate că este în interesul acestora să cunoască faptul că noi, cei de aici, avem legături operative și directe cu toate instituțiile de profil destinate a supraveghea și asigura securitatea traficului și a lor, a călătorilor, adică salvarea, pompierii militari, miliția metroului etc. Călători care iată - îmi mai spune - dacă au însumat în anul 1979, numai într-o jumătate de lună de la darea în folosință a primului tronson, cifra de 1,523 milioane, au atins, spre exemplificare, în 1984 - 90.889.000; în 1987 - 242.643.000; în 1988 - 265.889.000, pentru a însuma astăzi un total de un miliard și șaiseci de milioane!. De ce ați amuțit! Gata - „sus”!

adânc, în imediata apropiere a intrării principale, se află câteva încăperi puternic luminate, silențioase, ale căror pereți sunt capotați (acesta e termenul) cu panouri electronice și indicatoare colorate, cu mese de comenzi ce te transpun parcă - firește, la proporțiile, respective - într-o sală de comandă de la sol a unor zboruri cosmice: este Dispeceratul central al Metroului, locul de unde se urmărește întregul trafic bucureștean al trenurilor subterane și de unde cefești în uniforme impecabile privesc pe ecranle monitorelor, practic, tot ce se întâmplă în toate stațiile, în toate tunelele, punctele de refugiu sau schimb al garniturilor - de unde urmăresc și controlează absolut TOTUL, intervenind atunci când este cazul. Îmi spune dispecerul Nicolae Stancu: „Primii oameni care coboară sunt... lucrătorii metroului, circa 70% dintre ei folosesc metroul (în mare, locuțele acestora sunt în Militari și, mai nou, Crângasi), și iată de ce... trenurile de control” de la ora 4 - cele ce verifică întreaga rețea de linii, înaintea începerii traficului oficial pentru public - sunt și cele ce îi aduc pe oamenii noștri la punctele de lucru; nu știu dacă vă interesează, am înțeles însă că doriți să scrieți despre călătorii noștri, poate că este în interesul acestora să cunoască faptul că noi, cei de aici, avem legături operative și directe cu toate instituțiile de profil destinate a supraveghea și asigura securitatea traficului și a lor, a călătorilor, adică salvarea, pompierii militari, miliția metroului etc. Călători care iată - îmi mai spune - dacă au însumat în anul 1979, numai într-o jumătate de lună de la darea în folosință a primului tronson, cifra de 1,523 milioane, au atins, spre exemplificare, în 1984 - 90.889.000; în 1987 - 242.643.000; în 1988 - 265.889.000, pentru a însuma astăzi un total de un miliard și șaiseci de milioane!. De ce ați amuțit! Gata - „sus”!

Stația „Pipera”: Mihai Scripcaru (27 ani, lăcătuș mecanic întreținere la Electronica, lucrează aici din 1985) locuiește în zona Drisior, înainte venea cu tramvaiul 17 (sau metroul până la Universitate), apoi 16, făcea în medie peste o oră - de când s-a dat în folosință tronsonul II Pipera - Apărători, nu face nici 30 de minute până la serviciu, mai e nevoie să spun că sunt recunosător celor care mi-au dat această posibilitate! Nu, mai am până să intru, am venit mai devreme cu o oră, pentru că am ceva de rezolvat... (și îți vine, într-adevăr, în întâmpinare o tânără - bănuiesc că e vorba despre o idilă, dar nu: cei doi discută ceva despre niște materiale de ambalaj pare-se, „Ce vrei, știi și tu că se obțin greu - bine c-ai rezolvat!”).

Stația „Politehnica”: O mare de tineri, urcând și coborând în valuri, peste câteva zile începe sesiunea, este foarte greu să reții pe cineva și urce treptele, este vizibil nerăbdătoare... (Andrei Bărsan, care vine tocmai din Sălăjan, Victor Maghiari, sosind din Titan, și Cornelii Trică, care locuiește... la o stație de metrou! Și îl folosește, numai pentru stația asta: face doar 10 minute, pe jos i-ar lua mai bine de 20, pentru un student conțea mult să nu întârzie la cursuri (voi conțea că, în genere - de la intrarea Metroului în circuit public - întârzierile la „servicii”, datorate mijloacelor de transport „de sus”, s-au redus cu aproximativ 40%). Celor trei li se alătură un al patrulea coleg, Mihai Popescu, care are o propunere chiar: ce-ar fi dacă în stațiile centrale de mare trafic s-ar introduce niște automate pentru schimbarea filsoanelor! Dispar cei patru, fug la laboratoarele Automaticii,

unde-și vor continua pregătirile pentru sesiune - se ivește, în schimb, baland treptele stației trei câte trei un tânăr zvelt, în unal galben (este totuși surprinzător de caldă această iarnă, cel puțin până acum), fata pe care o remarcasem îl îmbrățișează și se sărută amândoi, învărtindu-se în loc, puțin le pasă de cei care trec pe lângă ei, iar și acestora din urmă puțin le pasă - se sărută așa, în neștire, și pentru mine, și pentru stația asta devin un simbol. Al tineretii! Stația „Crângași”: Marius Dobre, pensionar, 67 ani, vinetocmai din Colentina - nepotul său, tot Marius, 8 ani, i-a dat întâlmire exact aici, în stația asta: mărturiseste: spre rușinea mea, n-am folosit metroul, este pentru prima oară, n-am avut „curaj” - dădeam pe taxiuri o groază de bani! De data asta a insistat el, nepotu' meu, cum să fac, cum să dreg! Și unde e nepotu'?! Aici! (și-l descopăr pe zgâmbi, făcându-mi cu ochiul, din spatele bătrânului al cărui palton flutură precum cortina Teatrului Național).

Din nou stația „Pipera”: subinginerul Dorel Șoimu și tehnicianul Iuliu Mărcuțiu, ambii de la Secția 31 autoutilitare a Întreprinderii Electronica - precum și inginerul Marin Cioată, de la proiectare - deși au mașini proprietate personală, au renunțat la acestea în drumul spre serviciu... Este mult, cu mult mai avantajos metroul!... Fac și economie de benzină, fac mai ales economie de timp, și, se numără cu zecile cei care procedează ca noi, este o realizare absolut fantastică!

Stația „Gara de Nord”:... urmăresc minute și minute în șir „dealul” de oameni care urcă elevatorul către peronul clasei a II-a: am senzația, cu nimic exagerată, a sângelui pulsant de inimă, la intervale: puhoi de oameni urcând în tăcere... apoi pauză... din nou puhoi... și din nou pauză - pauzele fiind marcate de sosirile trenurilor auzul, în adânc.

ASALTATĂ DE OFERTE DIN CANADA ȘI SUA, ATLETA PAULA IVAN S-A ÎNTORS ÎN ROMÂNIA

După splendidul succes repurtat la Jocurile Olimpice de la Seul, în 1988, unde a cucerit o medalie de aur și una de argint, atleta Paula Ivan devenise o vedetă de talie internațională. Victoria ei la 1.500 de metri, cu mai bine de șase secunde avans față de următoarea clasată, cea mai mare diferență consemnată vreodată într-o finală olimpică pe această distanță, îi impresionase pe specialiști, astfel că organizatorii de reuniuni atletice se băteau ca să o aibă pe afiș. Tocmai de aceea, la începutul lui 1989, Paula Ivan a fost invitată să participe la o serie de concursuri în Canada și SUA, din cadrul tradiționalului circuit nord-american de sală. Alături de ea, au mai traversat Oceanul albe trei sportive celebre, Doina Melinte, Maricica Puică și Alina Astafei, care au fost însoțite de antrenorul Ion Puică.

Pe întreaga perioadă a șederii în America, Paula Ivan a fost tratată cu respectul cuvenit unei mari campioane și chiar a primit propuneri de a-și continua cariera acolo. „Am discutat cu oficialitățile americane și canadiene. Mi-au promis condiții dintre cele mai bune, financiare și de pregătire, numai ca să rămân și să concurez pentru ei, dar i-am refuzat. Așa am gândit atunci. Cum, când văd cum sunt tratați sportivii în România, sunt momente când îmi pare rău că nu am dat curs acelor oferte. Dacă s-ar da timpul înapoi, nu știu ce aș face”, spune cu o undă de amărăciune Paula Ivan, care astăzi este lector la Facultatea de Educație Fizică și Sport din cadrul Universității „Spiru Haret”. În cadrul circuitului nord-american, atletele noastre au participat la cinci concursuri, Paula Ivan terminând de fiecare dată învingătoare. Debutul l-a făcut la Ottawa, unde a câștigat

Paula Ivan obișnuia să imprime ritmul cursei și se simțea cel mai bine în fruntea plutonului Foto: Revista Sport

clar cursa de 1.500 de metri. „Atleta Paula Ivan, victorioasă la Ottawa, cu un nou record mondial (piste sub 120 m)”, s-a grăbit să titrez la vremea respectivă ziarul Sportul, care a menționat că vechiul record aparținuse Doiniei Melinte. În realitate, informația era eronată, pentru că, fiind vorba despre o pistă mai scurtă decât admitea regulamentul, performanța nu putea fi omologată.

„Nu știu ce a scris presa din țară, dar nu a fost nici un record mondial. Ar fi fost bine să fie, pentru că un astfel de record se premia cu 100.000 de dolari”, a ținut să lămurească lucrurile Paula Ivan. Pentru campiona olimpică au

urmat alte patru victorii, toate pe distanțe de o milă, obținute la Johnson City, New York, Washington și East Rutherford. La New York, în celebra arenă Madison Square Garden, românca a ales alături de o mare vedetă a gazdelor, Mary Decker, dublă campioană mondială în 1983, pe care a învins-o la fotografie. Participarea la seria de concursuri de peste Ocean i-a adus Paulei Ivan bani frumoși, dar, din cauza condițiilor de atunci, nu a putut să se întoarcă cu ei în țară. „Dacă aș fi avut un impresar, aș fi putut câștiga chiar mai bine. Primele de start difereau de la un concurs la altul. Porneau de la 500 de dolari, dar puteau ajunge și la

câteva mii. La acestea se adăugau premiile pentru victorii. Cum în România nu aveam voie să deținem valută, toți banii trebuia să îi cheltuim în străinătate. Dacă aș fi fost prinsă cu dolari, riscam să nu mi se mai dea voie să merg la concursuri în străinătate”, își amintește Paula Ivan. Concursurile din SUA și Canada i-au priit campioanei olimpice de la Seul, dar și Doiniei Melinte, Alinei Astafei și Maricicăi Puică. Toate aveau să urce pe podiumul de premiere la Campionatele Europene în sală de la Haga, desfășurate în luna februarie, unde Paula Ivan și-a trecut în palmares o nouă medalie de aur. Vlad IONESCU

AICI RADIO EUROPA LIBERĂ

La sfârșitul lui ianuarie 1989, „plăcile tectonice” ale URSS se mișcau

La 28 și 29 ianuarie, cea de-a cincea întâlnire a reprezentanților mai multor mișcări național-democratice neruse a avut loc la Vilnius. Au fost reprezentate opt mișcări naționale: ucraineană, armeană, georgiană, latviană, estoniană, lituaniană, din Crimeea și, pentru prima dată, au fost și participanți din Belarus. Deși informațiile referitoare la această întâlnire sunt încă sumare, se știe că participanții au elaborat două noi documente importante. Carta libertăților pentru națiunile supuse din URSS și un apel către inteligența rusă. Fapt semnificativ, aceste materiale sunt mult mai radicale decât documentele elaborate la întâlnirile anterioare.

„Carta” se adresează „Guvernelor și Națiunilor Lumii”. Ea începe cu anunțul că reprezentanții „mișcărilor de eliberare națională” din Armenia, Belarus, Georgia, Letonia, Lituania, Ucraina și Estonia au creat un comitet unic ce militează pentru realizarea unor state naționale „libere și independente”. Declarând că „existența imperiilor multinaționale este un anacronism”, autorii consideră că „pluralismul” este un principiu fundamental în relațiile internaționale. „Fiecare națiune”, susțin ei, „are dreptul la propriul său drum” și este „inacceptabil” ca națiunile să fie forțate să facă parte dintr-un imperiu, ba chiar dintr-o federație sau confederație. Autorii fac apel la întreaga lume pentru sprijin politic și moral și încheie prin a-și exprima încrederea în faptul că națiunile lor își vor dobândi libertatea și își exprima, de asemenea, speranța că acest lucru „se va realiza în viitorul apropiat și prin metode non-violente”.

La întâlnirile anterioare ale activiștilor din mișcările naționale neruse, participanții nu au mers atât de departe, încât să-și ceară independența politică. La ultima lor întâlnire, care a avut loc la Riga, în septembrie '88, militanții neruși s-au limitat la a cere descentralizarea politică și economică a Uniunii Sovietice și acordarea dreptului de autogovernare națiunilor membre ale URSS.

Manifestul a fost semnat de reprezentanți a șapte națiuni neruse. Semnatarii au fost: Mekah Gabrielyan de la Asociația pentru Autodeterminare Națională din Armenia, Vaan Izhkharyan de la grupul „Lupta pentru Supraviețuire în Armenia”; Merab Kostava din Georgia, de la „Societatea Iliia Chavchavadze”; Debruck și Nekames din grupul informal „Pagonya” din Belarus, Stasis Buszkyavichus și Paulys Vaitekunas de la Asociația pentru Tineret Lituaniană; Lagle Parek și

Ants Tindis de la „Partidul de Independență Națională” din Estonia; Algimantas Balthushis și Antanas Terleckas de la „Liga Lituaniană pentru Libertate”; Ints Calitis de la „Frontul Popular Informal” din Letonia; Ivan Makar și Bohdan Hrytsai ca reprezentanți ai „facțiunii preinaugurale” din cadrul „Uniunii Ucrainene”; și Reshat Dzhemilev din partea tătarilor din Crimeea.

Unii dintre reprezentanți par să fi avut rezerve cu privire la semnarea unor declarații atât de radicale. De exemplu, „Uniunea Ucraineană” a aderat la pozițiile mai moderate expuse de Frontul Popular din Republicile Baltice și a fost de acord cu transformarea URSS într-o confederație liberală. Cei doi membri ai Consiliului de Coordonare al Uniunii Ucrainene care au fost prezenți la întrunirea de la Vilnius, Mykola Horbal și Oles Shevchenko, nu au semnat Carta. Totuși, semnăturile lor, ca și ale altor reprezentanți ai grupurilor neruse care nu au susținut Carta, apar la sfârșitul „Apelului către inteligența rusă”.

Cel de-al doilea document are același ton direct și care exclude orice compromis ca și Carta. Autorii încep prin a afirma că statul sovietic se află într-o profundă criză imperială. Ei acuză că acesta a continuat cu politicile sovietice și de asimilare a nerușilor, politici care erau practicate și sub țări și care uzează de „frica și de forță” pentru a ține imperiul la un loc. Astăzi, afirmă ei, URSS este „ultimul imperiu din lume”, iar caracteristicile sale de bază sunt sovinișmul atotputernic, asimilarea și subjugarea popoarelor supuse. Ei consideră că situația dificilă în care se află acum Moscova se datorează relațiilor inegale dintre „națiunea conducătoare” rusă și neruși.

Adresându-se inteligenței ruse, nerușii au declarat:

„Nu numai națiunile oprimate suferă, ci și națiunea rusă, care este un instrument al opresiunii și un mijloc de asimilare în mâinile regimului. Încercarea liderilor URSS de a păstra supremația națiunii ruse prin subjugarea națiunilor nu va conduce decât la înrăutățirea relațiilor și la inflamația disensiunilor și la ură. Noi, reprezentanții mișcărilor naționale democratice de pe teritoriul Uniunii Sovietice, considerăm că a sosit vremea când promisiunile trebuie ținute. Dreptul națiunilor la autodeterminare pe care Partidul Comunist o proclamă încă de la formarea sa trebuie să devină realitate”.

Aici, nerușii repetă o doleanță pe

care au formulat-o și la întâlnirea anterioară de la Lvov, în iunie anul trecut, și anume: „Mai multe dintre activitățile duse de opoziția rusă democratică nu țin cont de prima axiomă a democrației: națiunile nu pot fi libere decât oprimate alte națiuni ori dacă servesc drept instrumente de reprimare”.

Autorii apelului consideră, de asemenea, că prezenta criză sovietică este atât de serioasă, încât lucrurile nu pot continua ca înainte. Trebuie să se rupă cu trecutul și națiunile neruse din URSS au făcut o nouă propunere. Autorii sugerează că înșiși rușii ar trebui să renunțe la ambițiile imperialiste și să se dedice ei înșiși promovării renașterii naționale a Rusiei.

Autorii au arătat că, până acum, doar câțiva intelectuali ruși au sprijinit în mod deschis împărțirea Imperiului Sovietic sau transformarea lui în confederație.

În același week-end în care a avut loc întrunirea de la Vilnius, neoficiala Uniune Democratică din URSS și-a ținut cel de-al doilea congres la Riga. Au participat 135 de delegați din 32 de orașe și 35 de invitați. La această întrunire s-au adoptat mai multe rezoluții pe acest subiect, inclusiv unele care condamnă „intervenițiile militare” ale Moscovei în Armenia și „ocuparea” Republicilor Baltice, și s-a exprimat sprijinul pentru reinstaurarea autonomiei statului Tătar din Crimeea. Interesant este că delegații siberieni au cerut autonomia Siberiei.

Pe scurt, se poate observa că radicalizarea își face loc printre „ereticii” preocupăți de problema națiunilor și care se văd obligați să opereze la marginea legalității. Parțial, cauza ar putea fi că Mihail Gorbaciov a tot amânat discuțiile cu națiunile și că mișcările pe care Moscova le-a făcut în ultimele luni mai degrabă au limitat decât au lărgit drepturile republicilor din URSS. Cu întrunirea specială a plenului Comitetului Central care va analiza politica națiunilor, și care e anunțată pentru această vară, se pare că a devenit crucial pentru liderii sovietici să țină cont de vocele celor care susțin drepturile națiunilor neruse din URSS. Un eșec la acest nivel al negocierilor nu ar face decât să radicalizeze mișcările naționaliste și să cimenteze definitiv frontul comun pe care acestea deja l-au format.

Radio Europa Liberă (München) – Raport al Secției de Cercetare, condus de dr. M. Shafir. Document din „Arhiva 1989”, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (Traducere de Eliza DUMITRESCU)

CĂRȚI DE BUCATE

Ce trebuie să știe o bună gazdă?

„Sfaturi practice pentru gospodine”, volum apărut la Editura Tehnică cu puțin timp înainte de Revoluție, avea s-o aduca pe Draga Neagu în topul autoarelor de cărți de bucătărie (și nu numai). Cuprinsul lucrării este foarte bogat. Mama mea era una dintre posesoarele acestei cărți și multe lucruri pe care le-am făcut în copilărie împreună cu ea – acum îmi dau seama – erau inspirate din acest volum.

Autoarea a reușit, prin felul în care și-a conceput cartea, să le îndrume pe gospodine – tinere sau mature – pentru rezolvarea unor probleme de ordin organizatoric, în diferite momente speciale ale vieții: aniversare, logodnă, Revelion, când este nevoie de pregătiri speciale. Însă urmând sfaturile sale puteți să aruncați o nouă lumină asupra unor momente simple, comune, ale vieții de zi cu zi, autoarea subliniind că o masă frumos prezentată poate să dea căminului, familiei, un plus de căldură. Cu alte cuvinte, nu era nevoie de mese fastuoase pentru a trăi frumos. Concluzia fel de valabilă astăzi, ca și ieri.

Destinată femeilor dintr-o lume în care exista o nivelare socială, cartea are ceva din șarmul volumelor „burgheze” de dinainte de primul război mondial, când tinerele fete deprindeau, la pension, o brumă de cunoștințe cu privire la buna conducere (bunul management, am spune astăzi) a unei gospodării.

„Ce trebuie să știe o bună gazdă” este primul capitol, din care aflăm cum se aranjează apartamentul cu ocazia primirii oaspeților, cum se aranjează și decorează masa, care este ordinea servirii mâncărurilor, cum

trebuie prezentate mâncărurile și băuturile, cu ce se ornează mâncărurile și cum se garnisesc acestea. Capitolul al doilea este dedicat Revelionului. Din cuprins: diferite moduri de petrecere a Revelionului, decorarea apartamentului, prezentarea darurilor, podoba pentru pomul de iarnă, jucării pentru pomul de iarnă, coșulețe pentru bomboane, suporturi pentru lumânări. Referitor la masa de Revelion, cartea prezintă idei pentru decorarea mesei, cum pot fi marcate locurile la masă, ce preparate culinare se pot pregăti de Revelion și câteva rețete de cocteiluri.

Un capitol întreg era dedicat copiilor. De aici gospodinele aflau cum poate fi decorată camera în care copiii își primeau oaspeții, rețete pentru petrecerea copiilor, printre care și rețete de „fructe deghizate” și dulciuri din biscuiți. Nu era uitat nici bufetul rece, capitol în care autoarea prezintă rețete de băuturi și meniuri. O invitație la cea este următoarea temă, din care se puteau afla rețete de tartine, gustări și dulciuri. Pentru aniversări: sugestii de aperitive, mâncăruri și dulciuri.

La sărbătorirea logodnei, autoarea avea câteva propuneri de meniuri care pot fi servite după-masă și seara. Nu lipsesc nici ideile pentru masa de nuntă. O zi la iarbă verde putea fi petrecută cu diverse sandvičuri, fripturi și prăjituri.

Draga Neagu nu a uitat nici de zilele de vară. Ea a propus ce se putea servi vara până și după ora 20:00, ce rețete de gustări, dulciuri, înghețate și băuturi răcoritoare se puteau prepara.

Un musafir la masă pe neașteptate, iată următorul subiect. De aici se

puteau afla rețetele câtorva preparate rapide. În capitolul „Cina în familie” găsim diferite sugestii pentru mâncărurile ușoare, diferite meniuri pentru o masă de seară și diverse rețete de găluște și umpluturi. Urmează un A.B.C. al tinerelor gospodine, din care acestea aflau mici trucuri culinare pentru reușita fripturii, a prăjiturilor, cum se prepară legumele și fructele deshidratate, sfaturi pentru o mai bună conservare a vitaminelor în legume și zarzavaturii și un ghid pentru băuturi. Tot aici se găseau și câteva rețete pentru tinerele gospodine: preparate din cartofi, din ouă, sosuri reci și calde, sosul alb și variantele sale, câteva alături de baza pentru prăjituri, cum se pregăteau cozonacul și pâinea și care erau secretele frigărilor. Un alt capitol este dedicat aperitivelor pe bază de pâine: tartine, toasturi, crutoane, senvișuri și fursecuri picante. Urmează rețete de creme, paste, piureuri pentru tartine și senvișuri, preparate în aspici, diferite pateuri și pastete pentru supe limpezite de carne, legume și fructe umplute,

preparate din ciuperci, din carne, ficat și șuncă, garnituri pentru fripturi, salate.

Torturile sunt tratate într-un capitol special. Gospodinele puteau afla sfaturi pentru reușita acestor complicate deserturi, cum se ornează, rețete de glazuri. Urmau rețete de prăjituri de cofetărie preparate în casă, prăjituri pe bază de biscuiți, dulciuri din praf de budincă, prăjituri din foi de napolitană și bomboane preparate în casă.

În capitolul „Băuturi preparate în casă” sunt recomandate băuturile reci pentru zilele calde, băuturi pe bază de fructe, băuturi calde pentru sezonul rece și pentru lichioruri preparate în casă. Ultimul capitol era dedicat impachetării artistice a darurilor.

Cartea este însoțită de imagini cu etapele de preparare, dar și cu produsul final. Pozele sunt color, astfel încât gospodina să aibă o imagine clară asupra preparatului. Cine avea o astfel de carte și avea și posibilitatea să-i urmeze sfaturile, avea cu siguranță și o atmosferă plăcută în căminul său. (Carmen DRĂGAN)

Tort de ciocolată

8 ouă, 300 g unt, 200 g zahăr, 50 g cacao, 2 linguri făină
Se freacă untul spumă împreună cu gălbenușurile, adăugate pe rând. Se face un sirop din zahăr, cacao și 4 linguri de apă. După ce se leagă, se dă la rece, apoi se toarnă câte puțin peste crema de unt, frecând mereu. Se împarte compoziția în două părți, una mai mică, alta mai mare. În cantitatea mai mică de cremă se adaugă albușurile bătute spumă și 2 linguri de făină și se amestecă ușor. Se toarnă această compoziție într-o formă de tort unsă și tapetată cu făină, se coace la foc mic 15-20 de minute, fără să se usuce prea tare. Se scoate blatul din cuptor, se lasă să se răcească bine, apoi se acoperă cu restul de cremă. Deasupra se ornează cu frișcă.

tv 30 ianuarie 1989

19:00 Teledin
19:25 Să ne trăiești cât țara, iubit conducător!
Redactor Ruxandra Garofeanu
19:40 Ctitorii ale Epocii de Aur.
Redactor Alexandru Stark
20:00 Știința pentru toți. Fenomene naturale ale Planetei. Epocul 1. Redactor Dana Popescu
20:25 Industria – programe prioritare. Creșterea mai accentuată a productivității muncii – obiectiv fundamental al realizării planului pe acest an la toți indicatorii.

Redactor Ciprian Enache
20:45 Tezaur folcloric în concert.
Redactor Marioara Murarescu
21:15 Programul de organizare și modernizare a localităților țării. Verticalele civilizației socialiste.
Redactor Dana Tudor
21:35 Din lumea capitalului. Condiția umană – sub semnul inechităților și nedreptăților sociale. Documentar.
Redactor Nicolae Melinescu
21:50 Teledin
22:00 Închiderea programului

vremea

Vremea a fost relativ caldă pentru acea perioadă a anului. Cerul a fost temporar noros în regiunile nordice și estice și parțial noros în restul teritoriului. S-au semnalat precipitații slabe sub formă de burniță, ploaie și ninsoare, pe alocuri în nordul și estul țării și izo-

late în celelalte regiuni. Vântul a suflat slab până la moderat, cu unele intensificări în nord-estul țării din sectorul nord-vestic. Temperatura aerului a marcat o scădere ușoară în nordul țării. Temperaturile au fost cuprinse între minus 7 și plus 8 grade.

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

Nepăsare și ranchiună la Cornu

A treia scrisoare semnalează un mic conflict legat de activitatea personalului dispensarului uman (cel puțin asta îi e denumirea) din comuna Cornu, județul Prahova. Incidentul a debutat prin refuzul, de către un sanitar prea grăbit, de a administra o injecție; după un timp, soțul pacientului a criticat în adunarea generală a organizației de partid din acel sat aspecte mai largi de incorectitudine în activitatea dispensarului. (Principialitatea lui sibi-generis nu trebuie judecată prea sever, întâmplându-se curent ca obiectivitatea să se declanșeze tocmai sub impulsul unei trăiri subiective). După acea critică, ranchiuna și-a arătat colții. La prima nouă solicitare a serviciilor dispensarului – de data asta un bilet de trimitere la analize pentru băi – soția pacientului a fost criticată fără echivoc. „Du-te la bărbatu-tău, să-ți dea el, că ne-a criticat în ședință!”

Asemenea reacții, nepriștite, desigur pot fi îndreptate foarte ușor pe plan local. Există comuniști, există consiliu popular, există primar, cu dubla lui calitate, politică și administrativă. Puși, imputerniciți, obligați să verifice sesizările, să îndrepte lipsurile, să lămurească oamenii, iar în situațiile mai delicate, în care cetățeanului doar i se pare că are dreptate, să-l lămurească. Aceasta ar fi șansa, dar...

Soția în acest caz s-a dus la tovarășul Primar să rezolve cazul (majuscula aparține scrisorii și reflectă, ea însăși, respectul săteanului față de funcția de la care spera receptivitate). Dânsul l-a chemat pe amândoi și i-a întrebat ce s-a întâmplat. Tov. medic zice: tov. primar, nu e adevărat, nu a venit la mine femeia asta, iar asistentul zice: Așa e domn (sic!) primar. În această întorsătură soția le-a zis: cum puteți să mințiți în halul ăsta? S-a supărat tov. primar și a invitat-o pe soția mea afară.”

Să zicem că discuțiile contradictorii purtate în fața primarului deveniseră atât de aprinse încât impuneau evaluarea din birou a uneia din părți. (Cu toate că un conducător de comună cu

consiliu popular, există primar, cu dubla lui calitate, politică și administrativă. Puși, imputerniciți, obligați să verifice sesizările, să îndrepte lipsurile, să lămurească oamenii, iar în situațiile mai delicate, în care cetățeanului doar i se pare că are dreptate, să-l lămurească. Aceasta ar fi șansa, dar...

Soția în acest caz s-a dus la tovarășul Primar să rezolve cazul (majuscula aparține scrisorii și reflectă, ea însăși, respectul săteanului față de funcția de la care spera receptivitate). Dânsul l-a chemat pe amândoi și i-a întrebat ce s-a întâmplat. Tov. medic zice: tov. primar, nu e adevărat, nu a venit la mine femeia asta, iar asistentul zice: Așa e domn (sic!) primar. În această întorsătură soția le-a zis: cum puteți să mințiți în halul ăsta? S-a supărat tov. primar și a invitat-o pe soția mea afară.”

Să zicem că discuțiile contradictorii purtate în fața primarului deveniseră atât de aprinse încât impuneau evaluarea din birou a uneia din părți. (Cu toate că un conducător de comună cu

tact și prestigiu poate face față oricărei situații, oricărui dialog). Oare răbufnirea sătenilor nu avea o altă – ori altă – cauză decât firea personală? Indiscutabil, reflexul de impolitete se trăgea și din exasperarea de a vedea cum „neagra devine albă” și invers, dar și din faptul că „verificarea” și „rezolvarea” sesizării intraseră deja sub semnul doioelii. Dela data ținerei adunării generale în care fusese criticat dispensarul trecuseră aproape două luni, iar consiliul popular și comitetul comunal de partid nu lămuriseră dacă aspectele mai grave semnalate în acea ședință sunt ori nu reale. „Am arătat aceste aspecte la timpul potrivit și tov. Primar și secretar de partid din Cornu mi-a promis că va sta de vorbă cu dânsii, nu știu dacă a făcut-o, cert este că se continuă cu lipsurile.” Nu e de mirare. Știe oricine că deficiențele neelucidate nu numai că persistă, dar se și amplifică, iar „curajul” celor vinovați crește până la proporții sfidătoare.

Sergiu ANDON
Știința, nr. 1464 din 1989

CURSUL CALCULAT DE BANCA NAȚIONALĂ A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

CURS ÎN LEI	OFICIAL	NECOMERCIAL	COMERCIAL
1 dolar SUA	4,09	9,00	14,65
1 liră sterlină	7,25	14,78	25,97
1 dolar australian	3,59	6,26	12,88
100 șilingi austrieci	31,52	69,36	112,91
100 franci belg.-luxemburg.	10,60	23,32	37,96
1 dolar canadian	3,46	6,86	12,39
100 coroane daneze	57,13	125,71	204,63
100 franci elvețieni	260,93	574,16	934,61
100 mărci finlandeze	96,03	205,20	343,98
100 franci francezi	65,19	143,46	233,52
100 mărci RFG	221,83	488,13	794,58
100 drahame grecești	2,67	5,87	9,56
100 rupii indiene	27,05	59,53	96,90
1 liră irlandeză	5,94	13,06	21,26
1 shekel nou israelian	2,26	4,97	8,09
1000 lire italiene	3,03	6,67	10,85
1000 dinari iugoslavi	0,70	1,54	2,51
100 yeni japonezi	3,19	6,25	11,44
100 coroane norvegiene	61,17	134,60	219,10
100 guldeni olandezi	196,50	432,39	703,84
100 escudos portughezi	2,71	5,95	9,69
100 pesetas spaniole	3,58	7,40	12,83
100 coroane suedeze	65,03	140,65	232,95
1000 lire turcești	2,19	4,81	7,83

arfo
6,5 x 9 10
HIRTIE FOTOGRAFICA
Combinatul Chimic Timișoara

Pasionații de fotografie care aveu propriul laborator foto își puteau dezvolta imaginile pe hârtia fotografică ARFO